

délután hat órától a városi Művelődési Házban a közíró életművét bemutató és értékelő konferenciát tartottak.

Az előadássorozatot megnyitó *Pozsár József* RMDSZ-es alpolgármester röviden méltatta, mit jelent ma a szülővárosnak *Jakabffy Elemér* szellemi hagyatéka. Ezt követően *Pomogáts Béla*, a Magyar Írószövetség elnöke a jogtudós három olyan tulajdonságát emelte ki, amely példaszerűvé avatja tevékenységét. "Jakabffy - mondta *Pomogáts* - tudományosan és szakmailag felkészült, erkölcsileg rendkívül következetes közép-európai politikus volt." Dr. *Issekutz Sarolta*, a budapesti Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület elnöke a magyarörménységnek az erdélyi kultúrában betöltött szerepét mutatta be, majd ismertette az örmény származású - Szamosújvárról Krassó-Szörény megyébe elszármazó - *Jakabffy* család történetét. *Szekernyés János* temesvári újságíró és művelődéstörténész 1881-et a magyar történelem nagy évének nevezte: ebben az évben ugyanis két nagyon jelentős személyiség született a Bánságban, *Bartók Béla* és *Jakabffy Elemér*. "Bartók - mondta *Szekernyés* - ma már világhírű, *Jakabffy* hírnevéért azonban még sokat kell tennünk." A záró előadást megtartó *Bakk Miklós* politológus a jogtudós által 1940-ben megalkotott kisebbségi törvénytervezet kapcsán a kérdés megoldásának közép-európai modelljeit elemezte.

A rendezvénysorozatot megszervező szatmárnémeti Kölcsény Kör elnöke, *Muzsnay Árpád* a Krónikának elmondta: az idei, VI. *Jakabffy Napokat* követő újabb ünnepség minden bizonnyal a nagy politikus és tudós születésének 125. évfordulóján lesz.

B. M.

*****

Szatmárnémetiből a Frissújság (rövidítésekkel)

"A nemzetiségeknek nem a rossz vagy a jó, de sokszor a rossz és a nagyon rossz közül kell választaniuk!"

Az ismert kolozsvári történész, *Balázs Sándor* professzor szavai ezek. A két világháború közti nagy nemzetiségi politikus, *Jakabffy Elemér* emlékére rendezett Kárpát-medencei nemzetközi konferencián hangzottak el. A tanár úr az 1937-es választásokkal foglalkozott előadásában, ezen belül is *Jakabffy* szerepével és általában az erdélyi magyarság akkori esélyeivel. Ugye, milyen ismerősen hangzik! Akkor is roppant nehéz volt döntenie a magyarságnak, hogy melyik többségi pártot támogassa! Szíve szerint egyiket sem, különösen nem az éppen (még) kormányzó liberálisokat, akik durván becsapták a magyarságot, ráadásul nagyképpen azt hitték, úgyis kényelmes többséget szereznek. Nem kaptak többséget, ám a magyar szavazatokkal könnyen kaphattak volna. A MADOSZ különösen melléfogott: arra biztatta választóit, hogy a Vasgárdával szövetkezett parasztpártra szavazzanak. A liberálisok nem nyertek, és nem alakíthattak kormányt, aminek örültek a magyarok. Ám annak már kevésbé, ami nem sokkal később bekövetkezett: bevezették a királyi diktatúrát, amihez a magyarok akaratlanul is hozzájárultak! *Balázs* professzor e szavakkal foglalta össze előadását: "Kimondhatjuk, hogy amikor nagy veszély fenyeget bennünket, olyat is választanunk kell, amit normális helyzetben soha nem választanánk!"

Muzsnay Árpád, az EMKE alelnöke, a rendezvény főszervezője nyitotta meg az immár VI. alkalommal megrendezett *Jakabffy-Napok* konferenciáját, melynek főcíme *Kis nemzetek és nemzetiségek a harmadik évezred Európájában* volt. Mint korábban, a *Scheffler János* Lelkipásztori Központban tartott találkozón sok ismert politikust, közéleti és közművelődési személyiséget hozott Szatmárnémetibe. Az előadók közt volt *Pomogáts Béla*, a Magyar Írószövetség elnöke, *Balogh András* budapesti egyetemi tanár, *Komlós Attila*, az Anyanyelvi Konferencia ügyvezető elnöke, *Kósáné Kovács Magda* parlamenti képviselő, *Lőrincz Csaba*, a magyar külügyminisztérium helyettes államtitkára, *Gruber Károly*, a Határon Túli

Magyarok Hivatalának főosztályvezetője, *Halmos Sándor* újságíró, a debreceni zsidó hitközség ügyvezető igazgatója, *Kelemen László*, a burgenlandi Magyar Média Központ vezetője, *Göncz László* a lendvai (Szlovénia) művelődési központ igazgatója, *Eckstein-Kovács Péter* szenátor, *Varga Attila* parlamenti képviselő, *Issekutz Sarolta* budapesti ügyvéd, az örmény kisebbség képviselője és mások.

!.../ Regionális irodalom, nemzeti irodalom, világirodalom című előadásában *Pomogáts Béla* fontosnak tartotta az egység és összetartás ügyének felvállalását, hogy valóban létre jöjjön a nemzet kulturális egyesülése. De nem csak az fontos, hogy a határon túli irodalom beépüljön a nemzeti irodalomba, de az is, hogy a magyarság benne legyen az európai szellemi áramlatokban. *Komlós Attila* a vallás és az egyház viszonyáról értekezett a problémákat belülről látó lelkipásztor őszinteségével. Fontosnak tartja, hogy az egyház kritikusan nézze önmagát, de ugyanakkor fenntartja magának a világi hatalom kritizálásának jogát is. Ha a hagyományos egyházak nem elégítenek ki minden igényt, mert nem elégítenek ki, akkor ez elsősorban nem arra ok, hogy az új egyházakat vagy szektákat kritizálják, inkább arra, hogy felmérjék, mit mulasztottak el, illetve mit csinálnak rosszul! *!.../*

A még közelebbi hazai gondokat *Eckstein-Kovács Péter* szenátor hozta vissza a konferenciaterembe. Értékelése szerint az új kormány nem lép fel ugyan kezdeményezően a kisebbségi gondok megoldásában, de támadólag sem. A megkezdett dolgokat folytatja már azért is, mert érdeke. Miként az RMDSZ-nek is érdeke, hogy segítse Románia integrációját. Az autonómiáról szólva úgy vélekedett, hogy az az utóbbi időben jó, számunkra is kedvező hátszelet kapott. A burgenlandi *Kelemen Lászlótól* megtudhattuk - ha eddig nem tudtuk volna -, hogy az ausztriai magyarok helyzete sem fenéig tejfel, mi több, bizonyos dolgokban hátrányosabb, mint más környező országokban. Csak egy példa: a közszolgálati televízióban negyedévenként (!) van magyar adás, igaz, akkor egy "teljes fél óra"! Ha valaki Burgenlandban nyilvános helyen elénekelné a magyar himnuszot vagy kitenné a nemzeti lobogót, az az osztrák állam elleni akciónak minősülne! Legalábbis többek szemében. (De hát így van ez nálunk is.) Mindez a magyar értelmiség hiányával is magyarázható, illetve azzal, hogy tartós szórványhelyzete miatt a burgenlandi magyarságnak ma már igen erős a regionális identitása. Az utóbbi időben érezhető javulás tapasztalható, néhány éve beindult a magyar középiskolai oktatás, megjelentek a kétnyelvű feliratok, s Magyarország integrációjának felgyorsulása az osztrákokat is érdekeltté tette a kétnyelvűségben, ami abban is megnyilvánul, hogy nem csak a burgenlandi iskolákba, de magyarországi tanintézetekbe is mind több fiatalot küldenek tanulni.

...A sok gond ellenére *Varga Attila* parlamenti képviselő összefoglalója optimista kicsengésű volt, hangsúlyozva, hogy a harmadik évezred Európája nemcsak a nemzetek, de a nemzeti kisebbségek Európája is lesz, ahol már inkább csak a jó és a rossz közül kell választani. A konferencia résztvevői megkoszorúzták *Jakabffy Elemér* síremlékét, majd az ünnepség Lugoson, a nemzetiségi politikus szülővárosában folytatódott.

Sike Lajos

*****

Szatmári Frissújság május 21. (részletek):

Amma Zoltán plébános beszédét követően *Varga Attila* parlamenti képviselő emlékeztetett a *Jakabffy* hagyatéokra a tegnap reggeli koszorúzáson: "Jakabffy Elemér szellemisége révén munkánkban, törekvéseinkben tovább él. Szerencsés lehetett az a nemzedék, amely kortársa volt, vele dolgozhatott és gondolkozhatott, de szerencsésnek mondhatja magát az utókor is, mert olyan szellemi örökséget hagyott ránk, melyből erőt, tartást lehet meríteni a jelen küzdelmeihez, kisebbségi sorsunkat vállaló politikai cselekvéshez, magabiztosságot a mindennapi élethez. De ez a kimeríthetetlen szellemi hagyaték még valamit elvár tőlünk:

felelősséget és további munkát. Különösen azokra érvényes ez, akik az érdekképviseletet különböző szinten elvállalták."

Hogy ezt a szellemi hagyatékot valóban felelősséggel vállalják, mi sem bizonyítja jobban, mint az a közel 50 előadó, aki a neves közéleti személyiség, az Európa-szerte ismert kisebbségpolitikus emlékére rendezett eddigi tanácskozásokon részt vett, köztük olyan neves személyiségek, mint Pomogáts Béla, Pozsgay Imre, Szabó Tibor, Tabajdi Csaba, Törzsök Erika Budapestről, Duray Miklós Pozsonyból -, Csubela Ferenc Szabadkáról, Gortvay Erzsébet és Brezovics László Ungvárról, Oplatka András Zürichből, Bárdi Nándor Solymárról, aztán Markó Béla, Frunda György és mellettük a mostani rendezvény jeles előadói - Kósáné Kovács Magda, Balázs Sándor, Balogh András, Törzsök Erika, Székely István, Komlós Attila, Pomogáts Béla, Grüber Károly, Lőrincz Csaba, Eckstein-Kovács Péter, Gönc László, Kelemen László, Jakab Sándor, Issekutz Sarolta, Halmos Sándor, akik a szombati egész napos tanácskozáson azt elemezték, mi lesz a helye és szerepe a kisebbségeknek ebben a régióban az integráció során, hogyan változik a kisebbségek státusa az Európai Unióban. Szó volt továbbá a nemzeti irodalom regionális és világirodalmi helyéről; az egyház és vallás szerepéről az ezredfordulón és Magyarország nemzetpolitikájának értékeléséről az euroatlanti integráció perspektívájából; a szlovéniai, a burgenlandi, horvátországi és kárpátaljai magyarok helyzetéről, jövőképéről, a magyarországi örmény kisebbség törekvéseiről, a mai magyarországi zsidó valóságról, végül pedig a cigányság sorsáról "Európa kapujában".

Varga Attila képviselő a kisebbségek Európájáról szólva az átmenetet érzékeltette a konfliktusok századából a megbékélés századába. "Hogy valósággá válik-e ez a túlzottan optimista kijelentés, vagy csak óhaj marad, az attól függ, hogy az integrálódó Európában a gazdasági, pénzügyi, jogi, intézményi problémákon túl a legalapvetőbb kérdés, az állam és a nemzet viszonya hogyan alakul, milyen értelmezést kap a XXI. században. /.../

Eltérő kultúrájú, nyelvű, történelmi emlékezettel rendelkező nemzeteket nem lehet, de legalábbis nem szabad uniformizálással valamilyen mesterséges egységbe tömöríteni. Strukturális egységet a közös jellemzők, a közös értékek és érdekek feltárásával, felmutatásával lehet elérni.

Európa eszméje, amennyiben ez többet jelent egy földrajzi megnevezésnél, megköveteli egy bizonyos kultúra védelmét. Mégpedig az emberi természetéről vallott felfogás, bizonyos történelmi emlékezet, kulturális teljesítmény és polgári életforma védelmét."

Benedek Ildikó

*****

Megemlékezés Jakabffy Elemér sírjánál

Hagyományteremtő szándékkal indult, és nyugodtan mondhatjuk, hogy mára ténylegesen hagyománnyá nemesült a *Jakabffy Elemérre* emlékező rendezvénysorozat, mint ahogyan az is, hogy ennek végén tiszteletteljes főhajtással állunk meg sírjánál és belsőnkben, lelkiünkben elcsendesedve emlékezzünk nagy elődünkre.

Jakabffy Elemér szellemisége révén bennünk, kapcsolatainkban, találkozásainkban, munkánkban, törekvéseinkben tovább él. Szerencsés lehetett az a nemzedék, amely kortársa volt, ismerhette személyesen, esetleg együtt dolgozhatott, gondolkodhatott Vele.

De szerencsésnek mondhatja magát az az utókor is, amelynek múltjában ilyen személyiség, ilyen maradandót alkotó életpálya előfordult. Jakabffy Elemér olyan szellemi örökséget hagyott reánk, amelyből erőt lehet meríteni jelen küzdelmeinkhez, tudást, kisebbségi sorsunkat vállaló politikai cselekvéshez, tartást, magabiztosságot és büszkeséget mindennapi életünkhöz. Igen, mindezt megadja nekünk ez a kimeríthetetlen szellemi hagyaték. És még valamit: a felelősséget. Jakabffy Elemér saját életével, munkásságával példát, további munkát